

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl v neveřejném zasedání zmateční stížnosti obžalovaných do rozsudku krajského soudu v Písku ze dne 24. března 1927, jímž byli stěžovatelé uznáni vinnými přečinem Šu 14 čís. 1 zákona ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a nař., zrušil napadený rozsudek jako zmatečný a věc vrátil krajskému soudu v Písku, by ji v rozsahu zrušení znovu projednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Zmateční stížnost mimo jiné vytýká, dovolávajíc se důvodu zmatečnosti podle Šu 281 čís. 5 tr. ř., že mělo býti v rozsudku zjištěno, zdali obžalovaní znali obsah resoluce čili nic. Tato výtká spadá i pod čís. 9 a) Šu 281 tr. ř., neboť jde zároveň o tvrzení, že v rozsudku chybí zjištění zákonné známky skutkové podstaty přečinu podle Šu 14 čís. 1 zákona na ochr. rep. Zmateční stížnost jest odůvodněna. Ke skutkové podstatě přečinu Šu 14 čís. 1 zákona na ochranu republiky se vyžaduje po stránce subjektivní úmyslné předsevzetí činu, o němž jest si pachatel vědom, že jest způsobilým pobuřovati proti právním statkům tímto předpisem chráněným. V této věci předpokládá ono vědomí, by bylo zjištěno, že a kteří z obžalovaných pro resoluci hlasovavších znali obsah závadného místa resoluce. Rozsudek neobsahuje takového zjištění ve příčině obžalovaných — kromě obžalovaného Karla Sch-a, jenž resoluci navrhl a přečetl. Práví se sice v rozsudku, že obžalovaní měli dosti příležitosti, by se seznámili s podrobným zněním resoluce, zdali však se jednotliví obžalovaní — kromě navrhovatele Karla Sch-a — skutečně seznámili s obsahem závadného místa resoluce, v rozsudku zjištěno není. Zmatek podle Šu 281 čís. 5 a 9 a) tr. ř. jest tudíž opodstatněn.

Čís. 2811.

Ochrana republiky (zákon ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n.).

Demokraticko-republikánskou státní formu československého státu představuje na venek zvolené Národní Shromáždění a volený prezident jako činitelé zákonodární a vláda podle ústavní listiny jako představitel moci výkonné. Kdo se snaží u jiných vyvolati nepřátelskou náladu proti této státní formě a nahraditi ji jiným orgánem, vykonávajícím moc zákonodárnou a výkonnou (vládou malých rolníků a dělníků), pobuřuje proti demokraticko-republikánské formě státní.

K pojmu »pobuřování« podle § 14 čís. 1 zákona se nežadá, by pachatel doporučoval použití prostředků násilných k odstranění platné vládní formy; kdyby tak činil, dopustil by se zločinu podle § 15 čís. 3 zákona; pro onen pojem stačí jakékoliv intelektuální působení na jiné, směřující k tomu, by u nich vyvolán byl nepřátelský stav a nálada proti právním statkům v § 14 čís. 1 zákona chráněným; nevyžaduje se, by

byly vyvolány politické vášně a lid sveden k bezprostředním násilnostem; i kritiků může vybočiti nebo se zvrátit v pobuřování.

(Rozh. ze dne 2. června 1927, Zm I 619/26.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti státního zastupitelství do rozsudku krajského soudu v Litoměřicích ze dne 26. srpna 1926, jímž byl obžalovaný podle Šu 259 čís. 3 tr. ř. sprostěn z obžaloby pro přečin rušení obecného míru podle Šu 14 čís. 1 zákona ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n., zrušil napadený rozsudek jako zmatečný a věc vrátil krajskému soudu v Litoměřicích, by ji znovu projednal a rozhodl.

Důvody:

Zmateční stížnost, uplatňující důvod zmatečnosti čís. 9 a) Šu 281 tr. ř., jest odůvodněna. Nálezací soud vzal za prokázáno, že obžalovaný, mluvě dne 22. února 1925 na táboru komunistické strany v T. o jednotné frontě dělníků a o poměrech v sovětském Rusku, vyslovil se ke konci své řeči v ten smysl, že by bylo nutno vládu kapitálu odstraniti, a že by bylo nutno, nastoliti vládu malých rolníků a dělníků, to že by bylo spravedlivé. Soud neshledal v tomto výroku skutkové podstaty přečinu podle Šu 14 zákona na ochranu republiky, na kterýž bylo žalováno, v podstatě s tímto odůvodněním: 1. jest prý vyloučeno, že obžalovaný mluvil proti republikánské formě státu; to, co řekl, nikterak se nepřiči demokracii, naopak jest prý přímo založeno na demokratickém nazírání; 2. podle Šu 11 tr. zák. nesmí prý býti odsouzen za to, že snad na sovětskou ústavu myslel, poněvadž o ní nemluvil; tvrdí-li obžaloba, že se za řeči obžalovaného skrýval smysl, že má býti nastolena vláda sovětů, poukazuje prý tím na pouhé myšlenky, za které obžalovaný trestně nezodpovídá; 3. soud nemá za to, že obžalovaný vyzýval k násilnému převratu, t. j. k násilnému odstranění nynější vlády a ústavy a nahrazení jich výbory, které by uskutečnily diktaturu proletariátu, a které prý nutno uznati aspoň v jejich začátcích za zařízení protidemokratické; 4. soud má za to, že výrok obžalovaného jest volnou kritikou vládní formy, přípustnou, pokud nepobuřuje. O pobuřování lze však prý mluvit jen tenkrát, dovolává-li se pachatel vášně lidu, by jej svedl k bezprostředním násilnostem. Toho prý obžalovaný nečinil, ježto průběh tábora byl klidný a politická vášně vyvolána nebyla. Šlo prý o obvyklé fráze na táborové schůzi; 5. nejsilnější výrazy řeči neplatily prý ani vládě ani státu ani jeho formě, nýbrž »kapitalismu«, který prý nestojí pod zákonnou ochranou.

Toto odůvodnění vychází z nesprávného výkladu zákona, jest právně mylné a činí rozsudek zmatečným podle čís. 9 a) Šu 281 tr. ř., jak vyplývá z těchto úvah: K 1.: Demokraticko-republikánskou státní formu čs. státu představuje na venek zvolené Národní Shromáždění a volený prezident jako činitelé zákonodární a vláda podle ústavní listiny jako

představitel moci výkonné. Kdo se snaží u jiných vyvolati nepřátelskou náladu proti této státní formě, kterouž obžalovaný označuje jako »vládu kapitálu« a chce ji nahraditi jiným orgánem vykonávajícím moc zákonodárnou a výkonnou — »vládou malých rolníků a dělníků«, vylučující ostatní vrstvy obyvatelstva z účasti na vládě, pobuřuje proti demokraticko-republikánské formě státní. K 2.: Při verbálních deliktech jest předpokladem beztrestnosti podle Šu 11 tr. zák., že trestný obsah není poznatelným ze slov a doprovázejících je okolností. Zda je tento předpoklad v konkrétním případě splněn čili nic, jest otázkou výkladu projevu. Mezi smyslem určitého výroku a pouhou neprojevenou myšlenkou pachatelovou jest základní rozdíl. Rozsudek však obojí zaměňuje a tím zřetelně projevuje, že vykládá § 11 tr. zák. nesprávně. K 3.: K pojmu pobuřování podle Šu 14 čís. 1 zák. na ochranu republiky se nežádá, by pachatel doporučoval použití prostředků násilných k odstranění platné vládní formy; kdyby tak činil, dopustil by se zločinu podle Šu 15 čís. 3 zák. na ochr. rep., t. j. podněcování ke zločinu úkladů o republiku násilnou změnou demokraticko-republikánské formy státní, uvedené v Šu 1 téhož zákona. K 4.: Zcela nesprávně vykládá rozsudek pojem pobuřování, k němuž stačí jakékoliv intelektuální působení na jiné, směřující k tomu, by u nich vyvolán byl nepřátelský stav a náladu proti právním statkům v Šu 14 čís. 1 chráněným (Zm III 1183/25) a nevyžaduje se, jak mylně má za to rozsudek, by byly vyvolávány politické vášně a lid sveden k bezprostředním násilnostem. Že také kritika může vybočiti nebo se zvrátiti v pobuřování, napadený rozsudek sám uznává. K 5.: Obžalovaný nemluvil proti kapitalismu, jak tvrdí rozsudek, nýbrž proti vládě kapitálu, rozuměje tím, jak patrně z doslovu jeho projevu, dnešní vládní a státní formu Čs. republiky, proti níž staví vládu malých rolníků a dělníků. Poněvadž rozsudek neobsahuje bezvadného výroku o subjektivní vině obžalovaného, nelze rozhodnouti ve věci samé a jest odůvodněno jej zrušiti a uznati jak se stalo.

Čís. 2812.

Podle § 319 tr. ř. jest povinností soudu, by dal sám od sebe dodatkovou otázku, byly-li tvrzeny skutečnosti nebo stav, jež by, předpokládajíc pravdivost tvrzení, trestností vylučovaly nebo rušily; porotní soud, jenž při úvaze, zda má býti ona otázka dána, nerozhoduje o tom, zda jsou tvrzené okolnosti pravdivy (nepravdivy) — o kteréžto otázce rozhodují výhradně porotci — má povinnost zkoumati, zda tvrzené skutečnosti odpovídají oné zákonné podstatě, s níž zákon spojuje účinek trestnosti vylučující nebo rušící; jen v kladném případě jest soud povinen a oprávněn onu otázku dáti a jen za tohoto předpokladu má opomenutí takové otázky za následek zmatečnost rozsudku (§ 344 čís. 6 tr. ř.).

Střídavým pomínutím smyslů podle § 2 b) tr. zák. rozumí zákon přechodnou duševní chorobu, zvláště periodickou psychosu, vylučující